

HÁRS JÓZSEF:
TIZIÁN TÖRPÉI
Elbeszélés

Legyen kiállítás!

Kornél félrevonta a vitrázst, és nekitámasztotta homlokát a hideg ablaküvegnek. Odakint annak az időszaknak a szürke köde gomolygott, amelyben döntenit kell: bekapcsoljuk-e legalább a gyújtólángot, vagy pulóvert húzva takarékoskodjunk még egy darabig. Aki távfűtésre járó lakásában várja a fűtési szezont, megmenekül az efféle önállóságtól. A patikákban már fűtenek.

A férfi őszesre ritkult haját hátrasimítva emlékezett a múlt keserveire. Amikor panelok közé zártan kellett kibírni a kánikulát, és átvészelni a fagyos hónapokat. Szinte a rendszerváltás küszöbén szánta meg őket az apja, s ültette be a családot ebbe a téglapünetbe. — De apa, bankot raboltál? — örült és csodálkozott is egyben. Az öreg titokzatosan mosolygott: — Hja, a név. Egy *Tiziánnak* ne utalnának ki nagyobb lakást? Cseréltek. (Kisvártatva a földszinti gyógyszerért is megszerezte nekik. — Többet aztán ne kérjetek tőlem semmit sem.)

Való igaz: hármójuknak inkább kell a hely.

Nemcsak azért, mert a kisasszonynak egyre nagyobbak az igényei, hanem azért is, mert ő maga nem tudna meglenni raktár nélkül. A gardróbban (milyen jó, hogy van) tornyosulnak rajzai és festményei. Meg az Angliából hozatott különleges minőségű akvarellpapír. Töretlen optimizmusának jele. Vastartalék. Nem ad belőle a lányának, hiába vetett szemet rá.

Hideg ez az ablak.

+ + +

Hites társa gémberegett ujjakkal, maga alá húzott lábbal stoppolt egy zoknit a fotelágyon. Jó, jó, persze, nem kell mindent kidobni, de Magdaléna még az Uffizi előtt is gondolkodóba esik, hogy megfizessék-e a belépőt. Pedig... ugyebár... kollégák alkotásai függnek ott a falakon... Sőt. Flóra, „az ő Flórájuk” is.

— Fűtsünk — szólott a ház ura és behúzódott a fürdőbe. Ott a gázbojler lidércfénye máris kellemesebbé tette a levegőt. De mire lesz meleg a szobában?

Semmi kedve itthon maradni. Már ezerszer megmondta, hogy kidobott pénz a lányát különrajzra járatni. Predesztinálva van arra, hogy mint az anyja, asszisztens legyen a patikájukban. Ha megjön a kedve a tanuláshoz, még gyógyszerész is lehet belőle. Apropó, Flóra. Hol csavarog már megint? Vigyázni kell rá. Kívülről már nő, belülről még gyerek.

Fölmegy a Körbe, csak lesz ott valaki.

— Látsz még ebben a sötétben? Egy szemüveg többbe kerül.

—Vacsorára hazajövök — tette hozzá kifelé menet.

+ + +

Az utcán feltúrta kabátja gallérját és a szokottnál is ferdebbre húzta Firenzében vásárolt tizianvörös baretjét. Legalább az egyik fülét védje. Barátságatlan idő. Hogy elmúlt ez a nyár is. Mint a többi.

Zsebre dugott kézzel várt, hogy zöldre váltsa a lámpa. Ám csak jöttek sorban az autók fékezés nélkül, hiába nyomkodta a gombot. Azelőtt nem volt ennyi jármű. Túlvan a Körben égett a villany. Ha lesznek elegendő, megpendíti a témát, mert ha jól számolja... Jól számolja?

Bizony! Huszonöt év, az huszonöt év. A zsűri először lesöpörte a munkáit, de aztán, amint azt a bennfentesek a fülébe súgták, valaki bedobta a köztudatba a nevét. Igen? Tényleg? Lehetséges, hogy leszármazott? És biztatásul a falra került az első alkotás.

Büszke volt, határtalanul büszke. Hiszen színtiszta autodidaktaként, mindenféle támogatás nélkül jutott szabadidejében a patikai robotból beljebb, a művészet berkeibe. A többi már simán ment. A mennyiség előbb-utóbb átcsapott minőségbe. Márpedig szorgalomban nem volt hiány. S amikor elődje, a mindenki által messze földön elismert alkotó, tekintete fönnakadt az örökkévalóságon, elárvult helyére egyhangúlag őt választották meg szervezetük elnökévé. Rosszmájúak szerint azért, hogy ecset helyett inkább az adminisztráció golyóstollát forgassa ezentúl.

A kisváros nem lett volna kis város, hogy ez a megjegyzés előbb-utóbb ne találjon utat Tizián fülébe. S a hallójáratokon tovább haladva, ne torkollott volna a bosszúnak fenntartott idegpályák szövetségébe. Ahá! Végre Sanyi, a bohém szobafestő akadt fenn a kivetett hálón. Itt az alkalom! No megállj csak! — sietett fel a lépcsőn.

+ + +

Amint belépett, szinte szétrebbentek. Egy kupacban festményt nézegettek mind: az apró termetű Lajos, a pénztáros, mellette a hórihorgas Jenő, a jegyző, a zeneiskola basszuskulcsba hajló igazgatója (mit keres itt ez az ember?), no és persze Sanyi, aki közben művészi füstkarikákat eregetett a szürkülő mennyezet felé. Mellettük állt, a cserépkályhának hasztalan dőlve, Gizi, a rajztanárnő. (Orrfújós hőmérséklet, mikor kezdődik a fűtési idény?)

— Behoztam — mentegetődzött az igazgató.

Tizián meglegedetten érzékelte, hogy lesz közönsége, erre mintegy kihangosította nekilendülő gondolatait:

— Kiállítást rendezünk! Az én jubileumom egyben a Kör jubileuma is — szögezte le.

Igen, hiszen harminc éve létezik a Festőkör, huszonöt éve került először kiállításuk falára az ő műve és húsz éve feszít az élen. Magabiztos volt az argumentumok felsorolásában, mert senki sem emlékezett pontosan az eseményekre (ki ezért, ki azért nem is emlékezhetett), ha pedig közbevetőleg jegyzőkönyv iránt érdeklődtek, vagy meg sem hallotta a kérdést, vagy felháborodottan vágta a fejükhöz: kételkedni merészelnek vezérük szavában? Különbösen természetesen megvannak az írásos bizonyítékok, s majd a főhelyre állított tárlók üvege alatt — a megfelelő oldalra hajtva — szemlélhetők lesznek.

Akkor meg mi a nehézség? Van, aki kételkedik a sikerben? Van? — A zeneiskola igazgatója kiegyenesedve lelkesedett. Muszorgszkij Egy kiállítás képei című alkotását ajánlotta aláfestő zeneként. Igaz, nem a leghalkabb, de oda illik.

— Különösen az a tétel — gúnyolódott Gizi —, amelyben Goldenberg Sámuel, a hatalmas, gazdag zsidó letorkollja a panaszkodó, szegény kis Smülét.

(Smüle? Smüle. Így olvasható a Dolgozók hangverseny-kalauzában.)

— Én? Zsidó? — készülődött a nagyemberben az antiszemitizmus. Jó, jó, csitították, s inkább az ötletet dicsérték. Hiszen az remek lesz! Porosodik a Kör

sarkában egy régi lemezjátszó, elkoptatják a tűit, amíg a Nagyérdemű a képeket és egymást szemléli. Az igazgató örült, hogy javaslatát elfogadták, de szorongva várta, mit szólnak a képéhez. Ha az is felkerülhetne a falra! Egyelőre azonban mindenki a maga helyét kereste. — Főnök, legalább az előtérben!

Lajos, a Kör pénztárosa, az összehasonlítás lehetőségét hangsúlyozta, nem takarékoskodva jubilánsuk tehetségének dicséretével. Ez persze nem mindenkinek tetszett, legfőképpen Sanyi berzenkedett ellene (no azért szordínót téve a szájára). Végül a következő napra halasztották a döntést. Tizián előbb meglepődött, majd beleegyezett: — Hozom a műveimet! — zengett vést jóslón.

Gizi az órájára nézett: — Sajnos, eljárt az idő.

— De holnap okvetlenül! — szólt a kórus.

— Nem hiszem, hogy sikerül — ingatta szép, kontyos fejét. Tizián végignézett rajta. — Meg kellene próbálni egyszer aktot festeni — villant át az agyán, ám menten a dac uralkodott el rajta. — Nem jön? Úgy kell neki. Utólag már kritizálhat.

+ + +

— Megint elmégy? — szólt Magdaléna.

— Ühüm — dűnnyögött férjeura a rajzmappába rakodás közben.

— Gizi. Ez a nő miért tesz nekem mindig keresztbe? — tűnődött Kornél guggolásból felegyenesedve, aztán benyitott a gardróbba, hogy még néhány képét kihúzza a csomóból. Lássák, mit kell a falra akasztani. És hogy válasszanak plakátra valót. Mert az is kell. Számba vette, kik lehetnek ott. Megnyugodva csomagolt. Nem lesz ellenfele, a szobafestőn kívül. Sanyit majd leszereli valamivel.

Amikor megpillantották a rajzoktól dagadó mappát, kétségbeesve néztek egymásra. Hogyan magyarázzák meg elnöküknek, hogy talán mégsem kellene kikapétázni az egész termet saját alkotásaival. Alighanem jól sejtették, hogy éppen ettől a feladattól menekült el Gizi. — Nosza, Sanyi, te szállj szembe az öreggel — reménykedtek. Hát igen, ő tényleg művész. Ezt már díjakkal is elismerték. Nem tolható félre a jubileumtól.

Sanyi szórakozottan nézegette a kifogyhatatlannak látszó anyagot. A többiek zavartan tébláboltak körülötte. Szertartásos rágyújtás után, a szobafestő végre megszólalt:

— Válogassunk?

Tizián felhorkant. Majd ő. A dermedt csendben Sanyi kihívóan nézett föl:

— Kornél, ez a jubileum nemcsak a tiéd. Tudod, hogy tizenöt éve kaptam meg az első dicsérő oklevelet a megyei seregszemlén?

Tizenöt év! Már tizenöt év! Ezt valóban meg kell ünnepelni. A legjobb lenne... — próbálkoztak, de Tizián nem hagyta őket.

— Sanyi, akkor te leszel a következő kiállító. Majd tavasszal. Előbb nem — vágta oda diadallal.

+ + + +

És a keretek?

Lajos, a pénztáros, a homlokára csapott. Hogy ez előbb nem jutott eszébe! De hogyan hozza szóba? Körülnézett. Mindenki magába roskadtan támasztotta a faborítású falat, Tizián pedig a mappa madzagját tekergette az ujjá köré.

No most. Szenvtelen arccal, halkan, szinte mellékesen megjegyezte: — És honnan szedtek ennyi keretet? A társaság meg sem rezdült. — És honnan szedtek ennyi keretet? — sustorgott ismét, szemben a nagyhatalmúval.

Felocsúdtak. Úgy ám. Még a rajzszőg is drága. De az persze szóba sem jöhet. Legalább üveg kellene. A kassza pedig üres. Valaki ajánlott egy képkeretezéssel foglalkozó mesterembert, csak az a baj, hogy ő is szeret festegetni.

És miért baj az? Mert csak akkor hajlandó jutányos áron, netán ingyen kereteket fabrikálni, ha ő is benne lesz a kollekcióban. — Nincs pénz a kasszában? — csodálkoztak. — Nem fizetitek a tagdíjat! — Nem-e? — Nem bizony.

— Nekem vannak kereteim — bökte ki Sanyi. Na hát akkor! — De azokban az én képeim vannak, uraim.

+ + +

A következő napokban a rendezők (sajnos csak maroknyi) csoportja, szponzort keresve, nyakába vette a várost. Amikor megint összeverődtek, tapasztalatokkal megrakodva, de üres kézzel számoltak be egymásnak arról, hogy kihalt a polgárok érdeklődése a kultúra iránt. A legtöbb, amit elértek, hogy illetékesek hajlandók lesznek néhány képet megvásárolni, persze majd csak a végén.

A végén? Még ez a halvány ígélet sem biztos. Hiszen választások lesznek, megkezdődött a helyezkedés. A fáradságosan kiépített összeköttetések szövevénye rövidesen semmivé válik, mint nagytakarításkor a pókháló. Új arcok, új emberek, új utak-módok. Ejnye, hogyan is van ez? Tizián megvakarta a füle tövét, s ettől kezdve alig-alig figyelt a többiekre.

A kis csapat latolgatni kezdte a választási esélyeket. Ki várható befutónak, kire nem lehet többé számítani, ki ül mintegy bebetonozva a helyén. Ha fel is merült néha egy-egy reményteljes név, rögtön lelohadt a lelkesedésük, hiszen már nincs annyi idő, hogy az illetőt mecénássá szelídítsék.

Akkor mi légyen? Szemben a kultúra megtúrt házával, bank betűi csillogtak. Ám ki ad hitelt az ágrólszakadt piktoroknak? Lajos, neked sincs valami jó ötleted?

Lajos, a pénztáros, a tanácstalanság bugyrából előrántott egy üres lottószelvényt. — Mondjátok a számokat, hátha bejön. Hopp! Előbb én kiikszelek kettőt. Semmi közöttök hozzá: a feleségem életkora, meg az enyém. Jót nevettek rajta. Az életkor. Legyen. Sanyi és Jenő következett. Még egyet, az utolsót! A zeneiskola igazgatója már vette elő a golyóstollát, Lajos a mappára tette a papírt, amikor a jubiláns felcsattant: — És engem kihagynátok? — Ó, dehogy! — hajolt meg a kassza kezelője, s elfordult a muzsikus bosszús tekintete elől. Csalódottan nézték, hogyan rajzolódik ki az utolsó x. Mintha máris meg lennének rövidítve. Máris? Igen. Mennyi a főnyeremény? Az évtized legnagyobb összege. Tetemes summa, abból még a kiállításra is áldozhatnak — valamicskét. Ki mennyit akar. Mert a felvett készpénzt (ha odaadják), forintra pontosan öt részre osztják majd. (Hohó, te sejma! Neked duplán jut.) — Nem kéne előbb legombolni bizonyos százalékot a Körnek? Mondjuk a tagdíjhátralék fejében? — elmélkedett a pénztáros, alighanem jól sejtve, hogy ha egyszer az a pénz magánzsebbe vándorol, onnan kígyóbűvölő sem tudná visszavarázsolni. — De Lajos! Ennyire bízol csak bennünk?

A következő kérdés önként kínálkozott: ki adja föl? Pillanatra megborzongtak a felelősségtől. Hallottak esetekről, amikor valakinek a zsebében maradt... jaj ne, inkább ne is meséljétek. Különben is, Fortuna éppen az ő nyakukba borulna? Komoly ember nem hisz az ilyesmiben, mégis előbújt belőlük a bizakodás. (Azért festők, hogy kiszínezzék a jövőt.) Ki a legszerencsésebb kezű? — tanakodtak. — Majd én

— vállalkozott rá az ötletgazda. — Pénzt ide! Százharminc osztva öttel — tartotta a markát (az elnök elnézett fölötte), majd belső zsebébe süllyesztette a papírt. — Fityiszt nektek, ez már az enyém. A mienk — vigyorgott magában hazafelé.

+ + + +

Kiből lesz a polgármester?

— No jó, hagyjuk ezeket a parttalan álmódásokat. — Tizián és az igazgató leállt a sarkon. Pénz kell? A bennfentes muzsikus biztos értesülése szerint a legesélyesebb párt jelöltet keres a polgármesteri bársonyszékbe. Tiszta kezű, új embert. Miért ne próbálkozhatna meg politikai pályával a mester? Tiziánnak igen jól esett ez a megszólítás. — Mi kell hozzá? — kérdezte. — Van ideje? Itt, éppen itt ülésezik az agytröszt a különszobában. Menjünk be, ismerem őket. Majd ők megmondják.

A poharak mélyén megoldást keresők képe egyszerre felderült. Érces hang, tekintélyt parancsoló külső, s ami a legfontosabb, semmilyen szempontból sem „érintett”, hiszen egész életében csak a patikában keverte a mérget. Van ártalmatlan hobbija? És fényképezhető felesége és lánya? Nagyszerű. Ami a hiányzó ismereteket illeti, azokat az agytröszt rövid úton pótolja. A helyi problémák. Itt a lista, amit az előző polgármester idő hiányában már nem tudott megoldani. Nyugodtan kiegészítheti — nyújtották át a fénymásolt oldalakat. Tizián visszariadt. Miért nem maradt székében a régi ember? — Hát, tulajdonképpen... — egymástól várták a választ, és közben vonogatták a vállukat. Csönd. — Ennyire tájékozatlan? — tűnődtek. Nem hallott volna a bírósági ítéletről? Vagy olyan dörzsölt, hogy így akarja megtudni az igazi okot?

— Nos? Bátran bele! — biztatta az igazgató. Mindenben segítik, higgye el.

Belé fogják tölteni a politikai meggyőződés sablonjait is. Keresztény erkölcs és morál, Szent Istváni-út, csatlakozás Európához, polgári értékrend. Magyar öntudat. Magyar öntudat? Hogyan hívják? Tizián? Idegenül hangzik. Valakinek rémlett, hogy olasz a név. Nosza, ha már lúd, legyen kövér, alakítsuk meg az olasz kisebbségi önkormányzatot. Száz szavazatot biztosan összeszednek. És akkor ad rá pénzt az állam. Számolatlanul. — Van még mód rá? — aggodalmaskodott valaki.

És mit kell tenni érte? Ugyan. Tenni? Fő az irodahelyiség. Fölszereléssel. A többi majd kialakul. De ez csak végső megoldás. Arra a nem várt esetre, ha a polgármesteri széket nem sikerülne megtartani. — Kiállítás? Kis türelmet, majd beszélünk róla.

+ + +

Kis türelmet? Hm. Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tűzok. Addig is tegyünk valamit. Tiziánnak be kellett látnia, hogy engedmények nélkül semmi sem lesz az eseményből. Némi fejtörés után elzarándokolt a képkeretezőhöz. Odafelé menet még száz darab keret rózsaszínű álma színesítette tudatát, de amikor belépett a fűrészporillatú műhely galambpiszoktól koszos üvegteteje alá, zsugorodni kezdett a reménye. És terebélyesedni a szám, amit fel kell ajánlania fizetség helyett.

Zavarba jött, mert széles mosollyal üdvözölték. A mester jóindulatúan végighallgatta a tervek magasságos röptét, aztán lehúzta az egésztestet az agyagos földre: — A pártot is támogatnom kell. Hiszen megegyeztünk a kocsmában. (Tizián biccentett, bár nem emlékezett az arcra.) Tudom a kötelességem, s mert Önről van szó: ötvenet legyártok hitelbe. Feltéve, hogy kapok helyet a falon.

— Mennyit? — Nem többet, ugyanannyit. — És hitelbe? — A bevételen osztozunk. Tizián úr, kezét rá! Egy hét múlva viheti! Nincs a városban még egy ember, aki ennyit áldozna a kultúrára! — veregette meg saját atlaszi vállát. Tizián keserűen bólintott, majd megadóan nyújtotta a kezét. Hogyan mondják? Gentlemen's agreement. Körülnézett. Sajnos figyelték.

Nem volt elég, hogy rossz üzletet kötött, még rögtönzött programbeszédet is kellett tartania. Kuncsaft, segéd és kifutófiú fogta körül. — Hogyne, persze, ezt is, azt is — ígéretetett keresztül-kasul, csakhogy elmehessen végre.

+ + +

Hamar felriadt az éjjel. Miért nem alszik? A kérlelhetetlen ketyegés figyelmeztette, hogy a pihenés órái vésszesen fogynak. Mellette szusszant a párja. Jó neki. Vekkerszó után majd Magdaléna verhet lelket belé, hogy karikás szemmel induljon a napnak. Hátára fordult és számolni kezdett, de elunta. Éberem bámult a mennyezetre.

Legalább mondta volna azt az úrnak, hogy ugye nem haragszik, ha előbb lezsűrízzük a bizonyára kiváló alkotásait. Akkor szélesre tárhatná karjait: — Látja? Ezek a fővárosiak! Hírmondót sem hagytak a listán! Egymás vállán zokoghatnak el a hajdani kabarécímet: Nyomják Krahácsot!

Most aztán miképpen szoríthatja ki a teremből a mestert?

Végül azt ötlötte ki, hogy autóval megy az áruért. Mennél kisebb autóval, hogy csak az ő keretei férjenek be. — Átlátszó trükk, ám hatásos — fordult az oldalára, s mivel nem volt, aki ellentmondott volna, végre jól kialudta magát.

Gyorsan elmúlt a hét. A patikából (természetesen a patikából, ez a szokása még beosztott korából maradt meg) biztonság kedvéért felhívta az asztalost. Tanakodás a vonal másik végén. Jöhetünk? Hát...

Jenőt kérte meg, hogy segítsen a cipekedésben. A Trabant már üresen is alig zihálva vette a kanyarokat, mi lesz ezzel, ha telerakják? Mikor megálltak a cégtábla alatt, nyakigláb vezetője nehezen kászálódott ki belőle. A műhely főnöke lesújtó pillantással mérte végig az ütött-kopott alkalmatlanságot, aztán felajánlotta, hogy majd ő...Csak kis türelem, most éppen vidéken tartózkodnak az emberei. Miről is van szó? Ja, a keretek?

Körbenéztek. Az igazat megvallva, volt abban a műhelyben minden, csak éppen az nem, amiért jöttek. Már is vitték volna? Mire kellene? Szombatra? Ilyet nem ígérhetett. Nincs egy perc ideje sem. Mindenki megőrült. Egyszerre költöznek és mind beépített szekrényt akar. Ötven darab? No jó, szorítunk nekik helyet. Mikor? Tessék érdeklődni.

Leforrázva szédelegtek ki az ajtón. Most már tényleg csak a főnyeremény segíthet. — Vagy a párt — mormogott a jubiláns és kellemesen emlékezett vissza a rögtönzött programbeszéde utáni tapsra. Azért mégiscsak jó a népszerűség!

+ + + +

Még mindig: kiből lesz a polgármester?

Az emeleti különszobában már vágni lehetett a füstöt. Amikor a jelölt rájuk nyitott, éppen az egészségügy jelszavait szövegezték. Patikus uram, mit tud ehhez hozzátenni? Tizián belekezdett a dohányzás elleni brosúra felmondásához. Rövidesen észrevette azonban, hogy ezeknek ugyan beszélhet. Volt, aki a csikkek

számlálásába fogott, volt, aki gúnyosan nézett a szónok szemébe: — Ön sohasem gyújtott rá? A helyi szervezet elnöke, megelőzve a kínos vitát, közbeszólt: — Ezt mi valamennyien tudjuk. Riogatással tele van már a hócipőnk. Különben is a dohánygyár támogat minket.

Valakinek eszébe jutott a régi plakát, amelyen a kövér bankár kezében szivar füstölög. Nos ezt kell kicsit megváltoztatni. Valahogy úgy — javasolták —, hogy a kommunizmusban csak a bankár szívhatott szivart, ma már bárki megveheti. Minek köszönhető ez a fejlődés? Szavazzatok a folytonosságra! — Remek! — doboltak az asztalon. De ne a zsidókra! — nevettek.

Fiúk, a gyógyszergyárra is gondolni kell! — Tegyük ingyenessé az óvszereket! — röhögött valaki a sarokban. — És hol van abban az üzlet? Hát tényleg, hol van abban az üzlet. De ki szavaz ránk, ha drágább lesz a Béres-csepp? Gyerekek, nem hallottatok még kompenzációról? Az árakat most emeljük, megígérve a kompenzációt, de azt majd csak ősszel szavazzatjuk meg az országgyűléssel. Különben ez nem a mi dolgunk. Ezentúl itt helyben csak egy jelszavunk lehet: éljenek a patikák! És éljenek a patikusok (az árrésből)!

Nők? A háttér, a család, a sok gyerek. Szöveg bőven. Azért van egy-két jelöltünk is. És már gyakorol a kórus.

Tessék egy ív papír, jegyezze a jelszavakat. Főpróba holnapután az új iskolában. Kezdjük a kampányt. Majd én bemutatom. Mikor lenne a jubileumi kiállítás megnyitója? Remek alkalom. Meghívjuk rá országgyűlési képviselőnket. Tizián úr, addigra már úgy fog beszélni, mintha mindig is politikus lett volna.

+ + +

Flóra felágaskodott és bekukucskált a patikába. Anyja már nem volt benn.

— Jobb, ha abbahagyjuk. Mennem kell.

Karcsi erősködött: — Széltében-hosszában beszélük. Kérdezd csak meg.

— Apámmal az utóbbi időben nem vagyunk beszélő viszonyban. Amióta megdicsértek. Ami igaz, az igaz, jobban rajzoló, mint ő. No szia.

Megtorpant az ajtajuk előtt. Hol a kulcsa? Idegesen túrt bele a táskájába. Semmi. Szégyenszemre megnyomta a csöngőt.

Anyja nyitott ajtót: — Hol hagyta el már megint?

Ki kell szórni az egészet. Megcsörrent a kulcs. Nagy megkönnyebbülés. Vidd csak be szépen a cuccot a szobádba.

— Anyu, azt mondta Karcsi...

— Tudod, Apád nem szereti, ha mindig vele császkálsz.

— Azt mondta Karcsi, hogy Apu lesz a polgármester.

— Hát ezt meg honnan veszed?

— Azt is mondta, hogy az a párt folyton hazudik, arrogáns a néppel és lenyúl, mi az, hogy lenyúl? Karcsi mondta.

— Gondolod, hogy apád ilyenekkel áll össze?

Flóra nem gondolta, csak arról számolt be, amit hallott: a mostani polgármester is az ő emberük, pedig első fokon elítélte a bíróság. Mi az, hogy első fokon?

— Mivel tömi a fejed ez a fiú!

— Szerinte Apu csak azért kell a pártnak, hogy leplezze az eddigi disznóságait és fenntartsa az uralmukat. Én ezt nem hiszem. Megmondom Karcsinak, hogy ha nem hagyja abba a gyanúsítgatást, fel is út, le is út.

Magdaléna helyeselte az elhatározást.

— Apa hol van? — gondolkodott el Flóra.

— Apa? Hol lehetne? Talán a Körben — habozott Magdaléna.

+ + +

A jelölt másnap reggel visszavonult a patika irodájába azzal, hogy rendelést kell írnia. A kis dundi adminisztrátornő máris indult, hogy megfőzze az ilyenkor szokásos feketét (jó erőset, Mancika). Tizián kihasználva a pillanatot, gyorsan elővette az este készített feljegyzéseit és egy újságot a pirossal aláhúzott jelszavakkal. Életében nem olvasott vezércikket, Szégyellte, hogy vénségére magolnia kell. Délig ki sem bújt az „odújából”.

Otthon szórakozottan kanalazta a levest, s gondolatai kavargását jobb kezének kanyargós mozdulataival kísérte. Az asszony egy darabig csak nézte, aztán erőt vett magán és megkérdezte, ugyan mi történt. — Magdaléna, nem lehetetlen, hogy én leszek a polgármester.

— Szóval igaz?

— Honnan tudod?

— Beszélük. A patikában is.

Fogas kérdés, haragudjon; vagy örüljön neki. Felesége nem lelkesedett:

— Kornél, nem jó ez így nekünk? Így, ahogyan van? Ismer, kedvel a környék, megvan a betevő falatunk...

— Akkor majd félnapos leszel, s nem hozatjuk az ebédet. Különben mit tudod te azt, Magdaléna, mi mire jó — legyintett a férfi. — Ha keresnek, délután kampányolok, este meg a Körben leszek.

+ + + +

Egyre nagyobb a mellény

Néhány bagózó kamaszon kívül senki sem ténfergett az új iskola környékén. Odabenn vödörök, félbehagyott takarítás nyomai. A portás szíves szóval az emeletre irányította Kornélt. A folyosó végén, a húszas szoba. A padok és székek részben egymáson, a táblán félig letörölt képletek. A katedrán csenevész cserepes virág. Iskolaszag. A hátsó falra akasztott hangszóróból az óra végét vagy elejét jelző csöngőszó figyelmeztette, hogy az iskolaév gépezete diákok nélkül is folyamatosan működik. Társadalmi munkás ugrott be az ajtón és kétségbeesetten próbált a hanggal beszélni. Söprűnyeles beavatkozása sikerrel járt: a szerkezet darabokra esve hullott le a falról. Kornél ebből is megérthette, miért kell a kampányoláshoz pénz.

A férfi nekilátott a terem rendbetételéhez. Kisvártatva segítői is akadtak. Nagy csapkodással, nyikorgással helyre tették a berendezést, közben biztosították a jelöltet, hogy sok meghívó ment ki és rövidesen megjön a vezérkar. Sok idejük nincs, mert tanácskozásról érkeznek, és másik gyűlésre igyekeznek innét. Tessék letenni a kabátot, mert igaz, hogy a fűtőtestek már kihültek, de azért még mindig 18 a fokok száma.

Az bizony már majdnem páraláttató hideg, s ami még rosszabb, alattomosan fészkel be magát a kevésszámú textilréteg alá. Kornél irigyelte a gyéren érkezőket. Némileg kigombolt kabátban, sállal, pulóverrel megerősítve zötytyentek le a székekre. A nők kalapban, a férfiak is csak sokára vették le a sapkájukat. Jönnek még? A társadalmi munkás kihajolt az ablakon: — Itt vannak! — közölte diadallal, s rácsukta a belengedező jeges szellőre az ablakszárnyakat.

A helyi szervezet elnöke mindjárt rátért a tárgyra. Lelkes, sőt lelkesedő szavakkal ecsetelte a polgármesterjelölt kiváló tulajdonságait, alkalmasságát, vezetői képességeit, a mintaszerű családi hátteret, a feleséget, mint férje odaadó támogatóját, a képzőművészetekben máris kiemelkedő tehetségű leányát, s felkérte a jelenlévőket, hogy vigyék széjjel az örömhírt: megvan az utód, csak voksolni kell rá. Megértőnek mutatkozott, hogy a szervezés hatékonysága a tíz százalékot sem érte el. (Tessék előre ülni, van itt hely.) Így szokott az lenni, az emberek ilyenkor nem érnek rá, de a nagygyűlésen bizonyára roskadozni fog a karzat a tömegtől. — Hölgyeim és uraim, ragadják meg az alkalmat és kérdezzenek. A legkényesebb kérdéseket is föltehetik, ami a város jelenlegi és jövőbeni problémáit illeti. Tizián úr bizonyára mindenre frappáns és naprakész válaszokat ad majd. (Ki láthatta, hogy Kornélnak összehúzódott a gyomra!) Sajnos nekünk tovább kell mennünk egy házzal — mosolygott és távozott kíséretével. (Ha vissza tudná húzni őket!)

Az ottmaradtak méregették egymást. Kornél némán mozgó ajakkal számba vette a súlyosabbnál súlyosabb problémákat, és a leírt válaszokat keresve, reménytelenül lapozgatott a keresztben, hosszában telefirkált papírjai között. Egyáltalán itt és most mire adhat megoldást? Ha éjfélig itt ülnek, akkor sem. Jól bennhagyták a slamasztikában.

Nehezen indult a beszélgetés. Hallgatói várták, ki lesz közülük a kezdeményező. Végre valaki belevágott a sűrűjébe: elpanaszolta, hogy bár az iskolában tilos a dohányzás, a ház előtt az a sok mihaszna srác szemébe fújta a füstöt.

A későn jött elnézést kért, hogy nem hallotta az összejövetel elejét. Neki csak egy kérdése van, aztán már megy is: mi lesz a kutyapiszokkal? Rossz a közvilágítás, már járni sem lehet úgy az utcán, hogy bele ne lépjen az ember valamibe. Felszakadtak a gátak, egymás szavába vágva elemezték a kétségbeejtő helyzetet, és sorolták a jó nyugati megoldásokat. Kislapát, söprű, büntetés. Miért nem lehet itt is?

Diákkorában nagyon izgulós volt. Anyja bátorította azzal, hogy ha beszél sokak előtt, nézze őket káposztafejeknek. Nosza. Mondott nekik néhány frázist, amit olvasott valahol. Láta, hogy megnyugodva bólogatnak. — Megy ez kérem — élvezte a saját hangját. Földhözragadt népség. Egy hordó savanyú káposztában több az értelem, mint ezekben! Szakasztott úgy, mint a patikában! Hány olyan beteg van, aki húsz éve szedi azt a gyógyszert, de még most sem tudja a nevét! Hát még, hogy mi a baja.

Legközelebb csak a forma kedvéért teregeti ki a papírjait.

Egy darabig még jegyzetelt, aztán elakadt annál a szónál, hogy hogyan kell írni a rottweilert. Valahol olvasta, hogy azt a dögöt valami német városról nevezték el, no de magyarosodott már, vagy nem? Mire felnézett, már csak a társadalmi munkás állt vele szemben. A hosszú neon lámpatestek villódzva gyulladtak be. — Tetszik még maradni? — kérdezte tisztelettudóan, s ujját a villanykapcsolóra tette, hogy a számára kedvező válasz esetén pillanatnyi késedelem nélkül ismét sötétet idézzen elő. Nyert. Tizián olyan gyorsan hagyta el a termet, hogy már csak az utcán gombolta be a kabátját. (Bemegy és az asztalra csap: tömeget, tömeget, ha azt akarják, hogy nyerjen! A többit bízzák rá, mind az ujjá köré tekeri.)

Ott kint a lámpák fénye óriásplakátokra esett. Az övé mellett a nyomában járó másik jelölt kihívó mosolya. A fene egye meg! Csináljanak jobbat! Fizessék meg a fotóst! Mindennel neki kell törődnie?

Iszunk a medve bőrére!

Már megint a megszokott kép: amint belépett, szétrebbentek a zizegő rajzlapok közül. Ugyanaz a társaság. Hogy leplezzék zavarukat, egymás után járultak elnökük elé és csikorgó udvariassággal gratuláltak neki azért, hogy ezentúl polgármester-jelöltként is tisztelhetik. Nagy szó, ilyen még nem volt a piktorok között.

Valami olyasmit igyekezett megfogalmazni, hogy cseppet sem változott a címe által, de amikor elősorolta, hol mindenfelé tart a következő napokban kampánygyűlést, és miről fejt ki a párt álláspontját, elnézett a jelenlévők fölött és valami arc nélküli tömeg délibábjához intézte egyre nagyobb hangerővel a szavait. A zeneiskolai igazgató elégedetten bólintott, Sanyi viszont félbeszakította: — Kornél, szállj kicsit lejjebb, közénk. Mit akarsz konkrétan tenni a Kör érdekében?

— Ugyan mit tud tenni egy eladósodott város? Figyeljete, most jön a java! — állította be a Kör rádióját Lajos. Jenő kapcsolt: — Ilyenkor szokták bemondani? Lajos bólintott és fülét a fadingsan sistergő készülékhez szorította. (Közös lónak túros a háta. Boldog-boldogtalan nyaggatja szegényt.) Jenő papírt vett elő és kiélesített golyóstollal várta a számokat. Kisvártatva elő is jöttek. Mind az öt. Ezek lettek volna? Lajos bólintott: — Fölrítam.

Üdvrivalgás, kalapok a mennyezetig, egymás nyakába borultak, de főleg Giziébe. (— Miből maradtam ki?— csodálkozott rájuk.) Egyszerre kiabált mind: — Autót veszek! Házat veszek! Villát veszek a Kanári szigeteken! Kanárit veszek! Mindent veszek, amit csak eladnak! Aztán elfogyott a szusz.

— Csak hétfőn reggel derül ki, hogy mennyit ér? — türelmetlenkedtek. — Addig izgulhatunk. Csöstül jelentkezhetnek a nyertesek, s akkor mi marad nekünk? Azért ez alig valószínű. A múltkori óriásnyereményt is egy ember vitte el.

Jenő kételkedett: — Te Lajos, jól írtad le?

Gizi rátett még egy lapáttal: — Játszottatok? És miért írtad le? Hiszen a segédszelvény nálad maradt!

— Az a feleségemnél van — vallotta be a pénztáros. — Nagy papucs vagy te — nevettek mind.

— Hát akkor igyunk a sikerre! — javasolta Sanyi. — Igyunk, de mit? És hol?

Lementek a közeli kocsmába. Egy üveg bort... Csak úgy, egy üveggel? Tokajit! Legalább egy tokajit! — vágta egymás szavába. A csapos elbámult rajtuk. De úgy látta, egyébként józanok. Csak Sanyit ismerte, ezért aztán rajtuk tartotta a szemét. Előbb a pultnál cövekeltek le, ám rövidesen megadták a módját, és leültek a sarokasztalhoz. Oda már tepertős pogácsa is került. — Fogpróbálón kemény — óvta őket a vágott barna hátú borkorcsolyától a szobafestő. Éppen jókor. Tizián visszahúzta a kosártól a kezét.

— Szóval mihez kezdünk azzal a rengeteg pénzzel? — fogták halkabbra a szót. Tele volt a helyiség keresztül-kasul hangoskodókkal. A rossz világítás gyenge fénye a pénztárgépnél messzebbre nem igen terjedt. De hát egyébként is miért éppen velük szórakoztak volna — remélték.

Hogyan fogják felvenni a pénzt? Taxival mennek érte? Az drága. Ugyan. Öt felé osztva nem kerül annyiba. És megéri. Kilesik ám ezek a maffiózók, hogy ki mennyit söpör be a pénztárnál. Aztán követnek téged, míg elhagyott területre nem érsz. Lehet, hogy a taxis be van szervezve. Hát akkor? — Jenő, a te Trabantod nem feltűnő. — Ha csak addig ki nem cserélem egy Porschera. — Por se lesz belőle — hahotáztak, valami régi viccre emlékezve. — Szóval mire költitek?

— Még egy kicsit — tartotta Gizi a poharát. (Jól teletöltötték.) — Nekem is adtok némi részeseledést? Akkor benevezek egy olasz körútra. — Egyedül? Veled megyek! — harsogott a kórus. — Pszt! Egy olasz? Legyen világkörüli!

Tizián azon kapta magát, hogy minduntalan Gizin felejtí a tekintetét. Sőt. Egy-egy pillanatra összekapcsolódtak. Legalább így. Hm.

A rajztanárnő kezdett átcsúszni abba a korba, amikor a nőket az idősödő férfiak érett szépségnek dicsérik, szemüveggel sem látva meg a szarkalábakat. A vele egykorúak viszont már nem nagyon keresik a társaságát. Ilyenkor meg kell becsülni minden hálás pillantást. És viszonzni érzelmes köszönömmel, ha valaki megpróbálja felsegíteni a kabátját. Ha nem nagyon sikerül is. — Pardon — mondta Tizián Gizinek —, egy pillanat. És hátraíndult.

Amikor visszajött a mellékhelyiségből, már a többiek is felcíhelődtek. Az üveg kiürült. Nem volt mit bámulni rajta. Sanyi rendelt volna még eggyel, de leintették. Majd. Ha zsebükben a húszezresek. Mégsem akaródzott elíndulni. Persze, mert tudat alatt arra vártak, hogy valaki állja a ceppet. Észre sem vették, hogy mellettük a csapos köhintve búvóli őket, hogy megnyíljanak a bugyellárisok. Ilyenkor még nehezebb a kabátok ujját megtalálni. Sanyi némi habozás után a Kör „pénzügyminiszterének” vállára tette a kezét. — Lajos? Gyere. Egy rundét. És csak úgy, kabátban a pultra könyököltek.

Ezt meghallva Jenő a maga részéről elintézettnék vélte az ügyet, és azzal a felkiáltással, hogy autószakértő barátjához igyekszik, eltávozott. Hm, ebből tényleg Porsche lesz! Mivel Tizián természetesnek vette, hogy meghívták az iszogatásra, szintén a kilincset kereste. Csak az utolsó pillanatban győzött benne az udvariasság, és előreengedte Gizit. Ki maradt még?

Az igazgató körül egyszerre levegőssé vált a tér. Fancsali képpel húzta elő a pénztárcáját. Nem olcsó a tokaji. Legalább tudná biztosan, hogy műve a falra kerül! — Számlát tetszik? — I-igen! — esett le a húszfilléres és megnyugodva rakta a többi mellé a papírt.

+ + + +

Tegezz!

— De jó ez a friss hideg! Teletöltötték a poharam. Nem tudom, mi lett volna velem, ha tovább maradunk! — húzódtott Gizi a nagyember mellé. Néhány lépést magyarázat nélkül is egy irányban tehettek meg, de a járdaszegélyen már határozni kellett. Mivel Kornél egy szót sem szólt, a nő halkán, szinte szemérmesen arra kérte, hogy kísérje őt haza.

Mégis szédeleg kissé, állapította meg, és jobb híján elismételte azt, amivel az előbb már megcélozta a férfi fülét. Sajnos azonban a bizalmas közlésekhez szorosán hozzátartozó halkság nagyrészt fennakadt a felhajtott galléron, s csak darab idő elteltével tudatosult Kornélban, hogy nemcsak nincs egyedül, hanem beszélnek is hozzá.

— Legutóbb érettségi banketemen ittam tokajit. Gizi, hazakísérhetem?

— Támogassuk egymást. — lépett tovább a nő így is, úgy is. A férfi sem állt meg az előző szinten:

— Megengedi? — karolt belé. Elég sötét volt az utca.

— Vigyázzon, erre mifelénk sok a kátyú.

Téma a közvilágítás és a járdák. Sokan emlegették az utóbbi napokban. Belemelegedett. A kissé süket emberek önvédelmi reflexeként folyt belőle a szó,

nehogy úgy járjon, mint az előbb. Azért közben egyszer megkérdezte a tanárnőtől, hogy érdekl-e a politika. Gizit minden érdekelte, amivel Kornél foglalkozik. Akinek olyan tehetséges a lánya... Hamar észre kellett vennie, hogy rosszul szólt.

Örökölni csak abból lehet, ami van. S ami van, az mindig több, mint ami örökségként az utódra száll — hozta helyre a hibát. Így már jó, derült föl Kornél, s elpanaszolta, mi a baj Flórával. Magdaléna persze mindig a pártját fogja. Magdaléna jó asszony, jól vezeti a háztartást, de képtelen szárnyalni.

— Nem is tudom, mit venne azért a sok millióért. Biztos egy új stoppolófát. — Jót nevettek.

— Megérkeztünk. Magának jobb a szeme. El tudja találni a kulcslyukat? — próbálkozott Gizi a sötétben. Ha öngyújtója lenne — gondolkodott el Kornél —, már be is léphetnének a lépcsőházba. Szerencséje volt, így is sikerült. Észre sem vette, hogy fiatalosan trappol a nő után felfelé.

— Mutatok valamit. Kíváncsi vagyok a véleményére — csábította tovább Gizi, s előreengedte a lakásba.

— Amíg beindul a távfűtés, jó szolgálatot tesz ez az olajradiátor — állapították meg. A nő az üveges szekrényhez lépett és tálcán két kupicát tett az asztalra. Mutatta Kornélnak a díszes címkéjű üveget. — A tanítványaim adták névnapomra. — Elnézést, legalább utólag hadd gratuláljak. — Ó, már rég volt. De azért köszönöm. Magától minden jól esik — ült le Kornél mellé a pamlagra. — Emelem poharam polgármester úr egészségére! — ünnepélyeskedett. A második kupica előtt Kornél névnapjára ittak volna, de Gizi váratlanul hozzátette: — Ha már így összekerültünk, nem innánk pertut? A férfi szabadkozott. — Ez már igazán sok lenne — tiltakozott, de belezavarodott a mondatába. — Nem, nem a pertu, a kupica — mentegetődzött. Csak nem futamodik meg tőle?

No ezt is lehetett így, vagy úgy érteni. Nincs helye a további habozásnak. Felhörpintette mindegyik a másikat, úgy, ahogy az szokás, csak a csók sikerült a tervezettnél jobban. — Valamit mutatok neked — ment be Gizi a fürdőszobába, s köpenyben jött vissza. — Hogy tetszik?

— Ezt is a tanítványaidtól kaptad? — ágaskodott Kornélban a féltékenység.

— Alatta nincs semmi — súgta a nő, és gyakorlott mozdulattal bontotta ki a férfi „kravátlíját”. Úgy is mondják: nyaktekerészeti mellfekvenc — jutott eszébe, mielőtt végleg elborította volna az agyát a győztes érzékiség, s mielőtt ráfeküdt volna jövődő polgármesterére.

— Szeress! Még! — bízta nehezen oldódó társát. De Kornélnak mennie kellett. — Nagyszerű férfi vagy — hangzott a nem teljesen őszinte vallomás —, gyere máskor is. És legyen több időd... — búcsúzott a nő. Villant a lámpa, hallotta, hogy a szomszéd zárja csikordul. Talán megvárhatta volna, míg elmegy az ő bejárata előtt, de vendége addigra már a küszöbre lépett. Így viszont gúnyos „jóestét” kaptak mind a ketten.

Kornél elindult lefelé. Mögötte kattant az ajtó, de nem nézett hátra. Szégyellte magát. S nem tudta tisztázni miért: azért-e, mert itt volt, vagy azért, mert sem testben, sem lélekben nem volt itt igazán?

— Ki volt ez az ember? — motoszkált benne a sejtés. Egy darabig állt, a korlátba kapaszkodva, aztán vállat vont és kibotorkált a lépcsőházból, mert közben elaludt a villany.

— Már is ünnepeltetek? — csapta meg Magdaléna orrát az alkohol illata, és reflexszerűen igazította helyre férje nyakkendőjét. Pedig most már igazán nincs sok értelme, hogy egyenesen álljon, hiszen az úr hazaérkezett.

— Ünnepeltünk — jutott eszébe Tiziánnak az egyetlen magyarázat —, ünnepeltünk, mert megnyertük a főnyereményt!

+ + + +

Asszony, feladtad a lottót?

Sanyi gondterhelten forgatta kezében a poharat. Legkésőbb két hét múlva neki kell látni a kiállítás megrendezéséhez, különben semmi sem lesz belőle a választásokig. Még egy szál keret sincs itt. Nem beszéltek még a nyomdával, pedig nemcsak plakát kell, hanem meghívók és katalógus is. Ha nem akarunk leégni, fel kell kötni a gatyát. Tudod, micsoda munka ez? És nem magunknak, hanem az öreg dicsőségére. Pfuj, de utálok az egészet.

Lajos a pultra könyökölve szinte már kínosan hallgatott, ám egyszerre felélénkült: — Te Sanyi, nyert ügyünk van. (Hogyhogy?) A főnök most annyira el van foglalva a kampányolással, hogy örömmel venné, ha megszabadítanánk a Kör gondjaitól. Elhiszed? Alkalmas pillanatban arra is ráállna, hogy cserébe felkerülhessünk a falra. Neki most nem a kis festmények a lényeg, hanem az óriásplakátok, amikkel a pártja ragasztja körbe a várost.

— És amelyeken az ő arcvonásai virítanak.

Az a baj, hogy csakis hitelben dolgozhatnak, mert a főnyereményt három hétnél előbb nem adják ki nekik. Akármennyi legyen is az. Ezt viszont meg kell értenie minden hitelezőnek. — Majd lobogtatod nekik a szelvényt, öregfiú. Micsoda ötlet volt ez a lottó! — vágta hátba barátját a szobafestő. — Nézegetni fogod addig minden este?

Nézegetni? Lajos belesápadt. — Te Sanyi! — borult el a tekintete. — Tudom, menj csak haza, sodrófával vár a feleséged! Mondtam, én fizetem.

Lajos fölrángatta magára a kabátját. Most érezte, hogy fejébe szállt az ital. Szédültében alig találta meg a kijáratot. Odakint megrázta magát. A hideg kijózanította, de minek. Elemi erővel tört rá a rémület: — Asszony, feladtad a lottót?

Bambán néztek rá a járókelők.

Nehezen fordult a biztonsági zárban a kulcs. Addig nyomta, lökte, gyömöszölte, míg be nem esett ajtóstul a lakásba. Most már kiabált: — Asszony! Feladtad a lottót?

Üresen kongtak a szavak a hallban, beljebb belerúgott egy karosszékre. Feltépte a fürdő ajtaját. Sehol senki.

A rászakadt nagy-nagy csendben egy légy repült át előtte a szobán, majd élettelenül hullott le az ablak párkányára. Megfagyott a köd. Odakint és a fejében.

+ + + +

Kölcsönkönyv a javából

Flóra kezéből kiesett egy könyv, amikor táskástul berontott a szobába. — Csinn-bumm! — nézett föl a vasalásból Magdaléna. — Hallom, hogy megérkeztedl.

— Szia, Anyu. — köszönt gyorsan és máris bevette volna magát a birodalmába.

— Nem vagy éhes?

— Kösz, majd később — szólt vissza az ajtóból.

— Milyen könyvet hoztál? — kérdezte óvatos ellenőrzésképpen az anyja.

Karcsitól, persze Karcsitól kapta, mielőbbi elolvasásra. Hogy mi? Karcsi azt mondta, hogy igen jó könyv. Megszívlelendő. A szerző valami nagy díjat kapott érte.

— Az előbb emlegették a rádióban — azonosította az asszony és újabb adag zsebkendőt emelt ki a kosárból.

Flóra néhány pillanatig elnézte, hogyan dolgozik az anyja, aztán behúzta maga mögött az ajtót, hasra vágta magát a díványon, és belelapozott a kötetbe. Megvolt az a rossz szokása, hogy előbb a végébe olvasott bele, de mivel ezúttal nem tudott mit kezdeni az ott talált mondatokkal, meg amúgy is kiokították, elkezdte rendesen olvasni az elejétől.

Az első tízegynéhány oldal után felfedezte magában, hogy éhes.

— No mégis? Várj, majd megmelegítem.

Két perc múlva már ott gőzölgött a tányéron az ebéd. Magdaléna büszkén mutatta lányának az új szerzeményt, a mikrohullámú sütőt. (A fehér habszivacs-darabok vége kiállt a szemetesvödörből.) — Van egy kis szaga. Majd elmúlik — csukta be a készülék ajtaját. — Jaj, a vasaló! — sietett vissza a fehérnemű halmái mellé.

— Karcsiék elmentek plakátot ragasztani — kiabált be Flóra két falat között a konyhából. — Apunak nem kell segíteni? Magdaléna nem tudta. Ha kellene, biztosan szóltak volna. Annyira távol állt a politikától, hogy a fiú társadalmi munkáját nem a vetélytársnak szóló tevékenységként értékelte, hanem egyszerűen mint férfimunkát. Létracipelés, vödör, pemzli, ahogy az a hirdető vállalat embereitől elvárható.

Délelőttös volt, nyugodtan folytathatta a vasalást. Mellette továbbra is szólt a rádió. Kismamáknak adták a jó tanácsokat. Nem érdekelte, de mégis jobb, mint a csönd.

Már villanyt kellett gyűjtani, ám Flóra csak nem jött ki a szobából. Múltak az órák. Az asszony benyitott:

— Még mindig azt a könyvet olvasod? És a lecke?

És a lecke...

— Apu mikor jön haza?

Vacsora.

— Mondd, Anyu, meddig bírnád ki egy tál levessel? És egy kis darab kenyérral? Magdaléna eltűnődött. Ha fogyókúrázna. Hát nem sokáig.

— Hál'istennek, van mit enned.

— És még vernek is...

— Nem kérsz többet?

Flóra mondott valamit, de már csak a szobájába befelé menet. Késő este, amikor Magdaléna — túl a tévénezésen — azon gondolkodott, hogy megvárja-e Kornélt, vagy esetleg olvasson valami gondúzótt az ágyban elalvásig, látta, hogy odabentről még kiszűrődik a fény. Némi habozás után benyitott. Flóra fel sem nézett. Anyja várt. A lány pár oldalt átlapozott, majd egyszer csak nagy sóhajjal becsapta a könyvet.

— Anyu, erről sohasem meséltetek. Azt mondja Karcsi, hogy nem nézünk szembe a múlttal.

— A múlt? Milyen múlt? Az 56? Apád is éppen csak világra jött.

— Nem az 56. Azt mondja Karcsi, hogy ez a Holocaust — mutatott rá a kötetre.

— Szembe kell nézni vele? Nincs elég szörnyűség a világban? Különben is ki tudja, volt-e egyáltalán... — vont a vállát — Inkább feküdj le. Van holnap nulladik órád?

— Azt hiszed, hogy meg sem történt?

— Nem tudom, mit gondoljak felőle. Kérdezd meg nagyapádat.

— Elmegyek hozzá. De...

— De?

— Semmi — hőkölt vissza — Anyu, nem akarnád elolvasni?

— Én? Mikor van arra időm!

Flóra egy pillanatra csodálkozva bámult rá, aztán szótlánul berakta a „mesét” a táskájába.

— Korán kell mennem.

— Szóval nulladik óra.

A lány bólintott, de nem nézett anyja szemébe.

+ + +

Karcsi már várta a ház előtt. — Nos? Mire jutottál? — hajolt le hozzá.

Flóra a röpke puszi után szótlánul vette elő a kötetet. Lassú léptekkel elindultak az iskola felé. Nemsokára megtalálták egymás kezét, s kis idő múlva a szavak is összekapcsolódtak. Flóra nem értette a befejezést. Miért nem vállalkozik arra a fiú, amire az újságíró kapacitálja. Ezt a szörnyűséget mindenkinek olvasnia kell.

— Tudod, hogy anyunak nincs ideje elolvasni?

Karcsi szülei sem jutottak tovább az elhatározásnál. Azt legalább lelkesen. Ha majd vége lesz a kampánynak. Szerveznek, gyűléseznek. Este ő is beszállt, s kiragasztott egy csomó plakátot. Egy nyápic alak belekötött volna, de látva, hogy legalábbis kosárlabdázóval áll szemben, eloldalgott.

Flóra javasolta, hogy látogassák meg a nagyapját. Ő biztosan sokat tudna mesélni arról az időről.

— Kétekedsz az író igazságában? — kutatott Karcsi a lány tekintetében. Azt azért nem, de mégis. Szeretné az anyját meggyőzni, hogy volt Holocaust és hogy ezzel szembe kell nézni mindenkinek.

— Mit jelent a szembenézni tulajdonképpen? — habozott.

Karcsi sem volt egészen biztos benne. Végül megegyeztek abban, hogy mielőbb meglátogatják az öreg Tiziánt. Idős embereknél jóvátehetetlen lehet a késlekedés. Előkészítés? Minek. Ha hiába csöngetnek, legfeljebb újra próbálkoznak, amint lehet.

— Máris túltárgyaltuk.

— Hátha alszik ebéd után...

— Jó. Négykor várlak a patika előtt.

— Négykor? Legfőljebb szólok Gizi néninek, hogy ma nem érek rá.

Korán értek az iskolába, de Flórának szerencséje volt: a tanári előtt beleütközött Gizibe. A rajztanárnő a még néptelen teremben gyorsan felhívta a patikát:

— Kornél? Szabad a vásár. Jöhetsz.

+ + + +

Van, vagy nincs?

Lajos kétségek között gyötrődve várt az üres lakásban. Hová tűnt ez az asszony? Végigsorolta az összes ismerőst, szomszédot. Melyik nap is van a traccspartijuk? Egyáltalán milyen nap van ma — tűnődött anélkül, hogy módszeresen

gondolkodni tudott volna. Görcsbe rándult gyomra fölött a tudat csak villanástól villanásig vergődhetett. Végre fordult a kulcs a zárban.

— Dóra! Feladtad?

— Lajos! Egészen kiborultál. Mi baj? — vette le a kabátját és — lám, milyen előrelátó volt, hogy vitt magával — az ernyőjét kinyitva a bejárati ajtó elé tette. Várta, hogy a férje megkérdezi, esik-e? (Ónos szítálás.) De mivel a kérdés nem hangzott el, gondolkodni kezdett azon, ami viszont elhangzott az előbb. Feladta? Persze, hogy feladta. Mit adott fel. Több levelet. Ez mindig az ő dolga, de ekkora érdeklődés soha sem kísérte a ténykedését. Örült annak, hogy végre elmondhatja, tehát széleseben számolt be egész napjáról. Mióta férjét a város szélén lévő hipermarket festékosztályára helyezték, erre még szombaton is csak estefelé kerülhetett sor. Dóra ezen a napon szabad lévén, beült reggel a fodrászhoz, aztán kiment a temetőbe, hogy Mindenszentekre kinézzenek valahogy a sírok, te el sem tudod képzelni, mennyi a gaz, azon gondolkodott, hogy az idén nagyobb mécseseket kellene venni, nézte is, hogy a százforintos boltban a legolcsóbbak, meg kéne venni hétfőn, mert elfogy. Már mindenfelé árulják a koszorúkat, de olyan csúnyák, ez a sok toboz szerintem unalmas. A városi kertészetben szép csokrokat készítenek és ki is viszik. Ha tudná az ember előre, hogy elfagynak-e addig. Fehér krizantém kellene, másoknál is azt látta. Persze lehetne élő növényt ültetni a nagy kővázába, de most már késő. Majd talán jövőre. Aztán ismerősökkel is találkozik az ember. Nagy a drágaság, megbeszélték, mire számíthatnak a politikában. No és akkor bement a postára. Kifogta. Annyian álltak sorba. Valamilyen emlékbélyeget adtak ki. Egy gyűjtőt kívárni! Az előtte levőnek meg csak nagy pénze volt, de végül mégis előszedett aprót. Nem törődnek az emberek a másikkal. Már mindenki türelmetlenkedett.

Dóra beszéd közben jött-ment a lakásban. Kinyitotta az ablakot, keresztuzatot csinált. Hozzákezdett a vacsorakészítésnek. Férje többször meg akart szólalni. Végre egy lélegzetvételnél szünet.

— Föladtad? — kérdezte.

Az asszony csodálkozott. Hiszen megmondta.

— Föladtad a lottót?

— A lottót? Miért? Ma kellett volna?

Lajosnak nem volt kedve viccelni. Dóra próbálkozott: — Nem lehet még föladni?

— Kihúzták. Mind az öt számunkat kihúzták. Érted?

— Ugyan, Lajos, mikor nyertünk?

A férfi vállon ragadta és megrázta, hogy végre felébredjen. — Legalább másfél-milliárd! — ordította a fülébe. Dóra így még nem tapasztalta meg a férjét. Ennek ellenére most sem érzékelte a tragédiát. Biztos, hogy azt az öt számot húzták ki? Amikor végre levegőhöz jutott, előkaparta a segédsorsjegyet, nézzék meg, tényleg ezek a nyerő számok? Lajos életösztöne azt súgta, hogy legjobb lenne kételkedni benne. Elővette ugyan a cédulát, amire feljegyezte, ki mit tippelt, de ezzel sokra nem mentek. Dóra lecsapott rá: az egyik számjegy javítva volt. Elég az. Elég, de mire? Hiszen csak a bizonytalanságot növeli, anélkül, hogy a tudva tudott bizonyosságot csökkentené. Bekapcsolták a rádiót. Emésztetlenül ömlöttek a hírek a fülükbe, csak az dobolt a fejükben, hogy a lottót el ne mulasszák. Nem mondták be. Nem? Vagy csak éppen lazult a figyelmük? Honnan lehetne megtudni? Lajos felhívta Jenőt. Az ő számában volt a javítás. A születési évének két utolsó számjegye. Ha ez rosszul került a segédsorsjegyre, meg vannak mentve: nincs nyereség. Igen ám, de Jenő amilyen gyors észjárású, rögtön gyanút fog. Nem hiszi el, hogy Lajos a Körben

tévesen tájékoztatta őket. Azt tételezi majd föl, hogy nem akarja kiadni nekik a részüket. Két kicsöngetés után letette a kagylót.

Eléjük áll és azt mondja: — Tévedtem, nem nyertünk. Nem először fordulna elő a történelemben. Vállat vonnának és élnék tovább a hétköznapiakat. Sohasem derülne ki, hogy valójában mi történt. Látta valaki a kitöltött segédsorsjegyet? Nem. Egyáltalán akad közöttük, aki emlékezetébe véste mind az öt számot? Módja sem volt rá.

Dóra ennél tovább ment: figyelmen kívül hagyva, hogy a négyes találat sem csekély összeg, abba kapaszkodott bele, hogy a javított szám miatt rossz az egész tippelés. Ezt a segédsorsjegyet Lajos nyugodtan mutogathatja a többieknek. Íme bizonyosság, hogy ezúttal pechjük volt. Ebből a meggyőződéséből csak az mozdíthatná ki, ha meghallaná a húzás hivatalos eredményét. Majd holnap, majd talán hétfőn.

Már annyira beleélték magukat abba, hogy nem a telitalálat van a papíron, csak a szokott mellétrafálások, hogy viszonylag nyugodtan feküdtek ágyba. A nagy pénz valós álma helyett képzeletük színes szőttesében gyönyörködtek: élhetnek tovább úgy, mint eddig.

Lajos reggel bekapcsolta az öreg világvevőt. Későn. „A Sors úgy akarta”. Majd holnap, a lottóirodában. Az a biztos.

+ + +

Reggel elfelejtette magával vinni a segédszelvényt. Mivel autóbusszal járt ki a munkahelyére, a rövidke déli szünetben sem rohanhatott haza érte. Maradt az este és a lottóiroda. Maradt volna, ha az asszony el nem vitte volna magával. Hiszen ő is megnézheti. Ahogy így sertepertélt a szobában, megszólalt a telefon. Jenő érdeklődött. A reggeli hírekben csak annyi hangzott el, hogy minden idők legnagyobb nyereménye még nem talált gazdára. Olyan sok szelvény érkezett be, hogy csak később jutnak a számlálás végére. Valamennyi azért biztosan jut nekik, akárhányan lesznek a szerencsések. Biztos, ami biztos, megy a barátjához, és lefoglalja azt az extra autót...

Kattant a készülék és sima zúgásba kezdett. A pénztáros meredten nézte a kagylót, majd lassan a helyére tette. Mi van akkor, ha nem volt telitalálat, de a számaik jók? Csak jönne már Dóra. Hiába figyelt a bejárati ajtóra, megint a telefon csengett. Most meg skálázás hangsora közül szólt az igazgató. Ő sem tudta a végeredményt.

Leroskadt a székre. A következő hívásra már oda sem figyelt. Hány órája van még? Végre megérkezett az asszony. Nem, nem jutott el a lottózóba. Majd holnap. Újra csengett a készülék. Dóra reflexszerűen nyúlt feléje, de férje visszahúzta a kezét. — Mondd, hogy nem vagyok itthon.

Sanyi hangja betöltötte a szobát: — Mi van azzal a szelvényvel, öregfiú? Jól átvértél minket! Nem volt telitalálat!

Dóra megzavarodva nézett hátra a férjére. Nem szólna bele mégis?

— Tedd le. Tedd le! — szólt és már nyomta is le a villát. — Add ide a szelvényt.

Az asszony engedelmeskedett. Lajos félig önkívületben lapozta föl a telefonkönyvet. Összefolytak a szeme előtt a számok. Az olvasószemüveget! Dóra kapkodott. Végre egyesült erővel felhívták a lottózót. Kongtak a számok visszavonhatatlanul, mint a halálharang temetéskor. Az asszony végre megértette, de még mindig nem tudta teljes egészében felfogni azt, ami történt. Helyesebben: ami nem történt meg.

— Csak mi tudjuk! Nem vonhatnak felelősségre, hiszen nem is tudják a számokat! Tépd össze a szelvényt és felejtsük el az egészet!

— Miért is adtam neked! Hogyan állok meg előttük, amikor panaszkodnak, hogy nincs elég pénzük? És én kis fáradsággal milliomosokká tehettem volna őket!

— És az jobb, ha mindent bevallasz? — mentette magát Dóra.

Jobb? Lajos maga sem tudta. Mégis: kis habozás után alvajáróként elindult a Körbe. Azonban alig fordult a fogas irányába az előszobában, amikor megszédült, s végigvágódott a kőlapokon.

A mentők vijjogva száguldottak vele a remény felé.

— Milyen határozottan mondta, hogy nyertünk! — tűnődtek a festők, amikor meghallották a hírt.

+ + + +

Az öreg

Flóra a sok egyforma panelház között nehezen találta meg azt, ahová nagyapja a helyükbe költözött. Nagy bosszúságára lámpaláza támadt, s ezt Karcsi észrevette. Próbálta magyarázni, hogy egyedül szinte sohasem járt erre, s amikor kiköltöztek innét, nos akkor még tipegni sem tudott. Az igazat megvallva, ha nincs vele a fiú, talán meg sem meri nyomni a kapucsengőt. Így is majdnem megkönnyebbülten akart távozni, mert hogy néma maradt a szerkezet.

— Nyomd meg még egyszer — javasolta kegyetlenül Karcsi —, ha már belekezdünk...

— Ki az? — mordult a szürke hangszóró.

Odafönt valamivel barátságosabb volt a fogadtatás. Flóra csivített, a két férfiú kissé bizalmatlanul méregette egymást.

— No gyertek beljebb. Kabátot le. Azért kettőtöknek jut még hely a nagyszobában. Flóra, azt az aktacsomót tedd le a székről. Csak oda a sarokba. Úgy ni. Hát mi járatban vagytok? Én éppen rendezem az irataimat.

— Emlékiratait írja a bácsi?

— Haha! Ki lenne kíváncsi rám? Inkább leadom a levéltárnak.

Flóra beszámolt legújabb olvasmányukról, s arról, hogy szüleiknek arra sincs idejük, hogy megbeszéljék velük a témát. Milyen témát? Hát a holocaustot. Az öreg elgondolkodott. Rágyújtott egy cigarettára, mire megint megszólalt.

— A börtönben szoktam rá. Rajtam próbálták ki — nevetett keserűen. Zsidó cellatársa szegény Auschwitzból szabadulva nem találta itthon a helyét, s megpróbált disszidálni. Elkapták, bezárták. Tőle hallott a szörnyűségekről.

— És nagyapa miért került börtönbe?

— Hát, hosszú történet, majd egyszer elmesélem.

56-ban kinyitották a diákok a cellaajtókat. Ment, ki merre látott. Ő a falura menekült családját kereste meg. Onnan vitték el megint, mert nem töltötte le a büntetését.

— És aztán?

— Aztán jól viselkedtem, és megint dolgozhattam — vágott egy furcsa grimaszt. — Sajnos nagyanyád nem bírta az addigi megpróbáltatásokat. Az akkor szerzett betegség felőrölte az erejét. Te még emlékezhetsz rá.

Belemerültek régi eseményekbe, amikor Flóra először rajzolt, amikor kirándultak, s gyönyörködtek az erdő őszi színeiben, a gyertyák a születésnap tortán, és annyi minden, ami az egyik emlékből kisarjadván a másikba kapaszkodott. Sötétedett. Villanyt kellett volna gyújtani.

Az öreg egyszer csak megállította a múlt színes folyamát:

— Flóra, mi újság a patikában? Rég nem beszélgettem apáddal.

— Sok a dolga. Festeni sem ér rá.

— Hogyhogy? — csodálkozott az öregúr.

— A választások, ugye. — akadt el a felvilágosításban. Karcsi segítette ki azzal, hogy „Kornél bácsi” belevetette magát a választási küzdelembe.

— Képviselő akar lenni? — komorult el a vén Tizián.

— Nem. Polgármester! — szólt egyszerre, de kétféle hangsúllyal a válasz. Flóra büszkesége bizonytalanná vált, amint érzékelte Karcsi gúnyját. — Rosszul szóltam? — fordult feléje.

Csend lett. Az öregembernek megkeményedtek a vonásai.

— Nna, gyerekek, nem haragusztok...

Villanyt gyújtott az előszobában. Karcsi most vett észre egy bekeretezett oklevelet a falon. Az öreg követte a fiú tekintetét: — Nézzétek az aláírást. Büszke vagyok rá. Aztán, mielőtt kinyitotta az ajtót, nagyon hangsúlyosan kötötte tágra nyílt szemű unokája lelkére, hogy adja át apjának az üzenetet: óvakodjon a politikától, mert igen rosszul járhat. Nemcsak ő, hanem az egész család. — Különben nagyon örültem, hogy jöttetek, s jöjjetek máskor is. De szóljatok ide előbb.

Zúgott a fejük, s igyekeztek mielőbb kijutni a szabad levegőre. Bizonyos távolságra Karcsi végre megszólalt:

— Nem is tudtam, hogy nagyapád élmunkás volt.

— Honnan tudod?

— Láttam a falon.

+ + +

Kornél, amikor meghallotta apja üzenetét, föl volt háborodva. Milyen joggal szól bele az ő életébe? Mindig is igyekezett gyámkodni fölötte — fordította ki a múltat a saját színére. Egyszerre úgy látta, hogy a lakáscsere, meg a patikavásárlás is csak arra volt jó, hogy az ő művészi szárnyalását gúzsba kösse.

Flóra megrémült a lávaként ömlő vádaktól. Magdaléna megpróbálta fékezni férjeura indulatát, de azzal a kísérletével, hogy az élmunkásságra terelje a szót, csak még magasabbra csavarta a lángot. Hogyne, élmunkás, mind a keze alá dolgoztak és ő kapta az ezer százalékokat. Basáskodott a nyomdában. Még az is kérdés, hogy ő maga dolgozott-e valamit, vagy csak adminisztrálta a sikereit. Mikor volt ez? A Rákosi-korszakban? Hiszen apa akkor te még nem is éltél. Na, na. Azért ezt — némi számolgatás után — legalább tisztázták. De gyerekek, ha jön ez az újságíró, erről egy szót se. Magdaléna, főzzél neki feketét.

+ + + +

Beszélni tudni kell, de veszélyes

Márpedig az újságíró jött. Nem egyedül. A helyi tévé világosítója szó nélkül nekilátott a rendezkedésnek, az operatőr pedig — kezében a fénymérővel — kereste a legcélyszerűbb beállítást. Vakítottak és melegítettek a fényszórók, hol innen, hol onnan. Jó lett volna valamilyen széles íróasztal, háttérben a könyvekkel, de végül azt a sarkot választották, ahol saját alkotásai alatt karosszékben ült a riportalany, s melléje húzott széken a magnót nyomogató szerkesztő úr.

Nagy fáradsággal kis jelenetet hoztak össze bevezetőképpen. Tizián meggondolt lépésekkel jön elő a sötétből és elhelyezkedik az ülőalkalmatosságon, széles mozdulattal biztatva hasonló tettere kérdezőjét. Nagyon meg voltak elégedve ezzel. Odabent a laborban mégis kivágták.

Bennmaradt viszont a vége: belép a ház asszonya, mögötte Flóra, s kávé és aprósüteményt tesznek a pamlag előtti asztalra. Közelkép, a háttérben sejtelmesen a sarok, majd élesedik a kép, s közelít a kamera az arc felé, amíg be nem tölti az egész felületet. Ez a művészinek ítélt megoldás került a vetített riport elejére. A programbeszéd szárnyaló mondatait pedig egy forgalmas utcakép, nagyméretű plakátok és valamelyik gyűlés kezdő perceinek felvétele alá játszották be. Az otthonból csak villanásnyi snitt maradt. Benne logikátlan ugrással mutogatás a félárnyékba szorult egyik festményre. És ígéret a nagy nyilvánosságnak, hogy ott lesznek a jubileumi kiállítás megnyitóján.

Másnap este vacsora után kényelmesen helyezkedtek el a tévékészülék elé. A várakozás jóleső izgalma már múlóban volt, mire sorra került a nyúl farknyi film. Utána vetítettek a vetélytársról, legalább egy perccel hosszabban időzve nála. Nahát ez fölhaborító. Azonban hiába hívta a stúdiót, mindig foglaltat jelzett. Dúlt-fúlt, s elhatározta, hogy mihelyt megválasztották polgármesterré, az utolsó fillérig törli a tévé támogatását. Magdaléna csitította: — Várd meg, mi lesz a megnyitón. — Igaz, adok nekik még egy esélyt — kapott be ebéd előtt néhány teasüteményt. Ritka alkalom, ki kell használni.

+ + +

A programbeszéd mondatai olajozottan követték egymást. Már nem is tudta az ujján elszámolni, hogy hányszor zengte el különböző helyeken. Előbb csak magában hitt, aztán már a szövegében is. Hajtotta a becsvágy, hogy egyszer igazán nagy közönség tapsvihara fogadja.

Hányszor állt a tükör előtt, hogy kézmozdulatain próbáljon igazítani! Az utolsó erőpróba előtt leültette nejét és lányát a pamlagra, s eléjük állva felmondta az élet nagy leckéjét. A szegény nyomdászinas, majd kistisztviselő fia saját erejéből küzdötte fel magát odáig, hogy megbecsült polgára legyen ennek a városnak. Szembenállt az egypártrendszerrel, röplapokat terjesztett éjnek évadján, szekrénye mélyén őrizte a lyukas zászlót, amit apja emelt magasra 56 dicsőséges napjaiban. Hiába néztek ferde szemmel rá, hiába tettek keresztbe neki az egyetemi évek alatt, nemcsak diplomát kapott, hanem szülővárosa egyik patikáját is meg tudta szerezni. (És elnyerte törzsvásárlói tiszteletét, tette hozzá Magdaléna.) Hű támasza az élet nehézségeiben felesége és a jövő záloga a leánya. (Leánya, vagy lánya?) Az idők folyamán megtalálta második hivatását, a festészetet. A gyógyszerek között a társadalom egészségesebbé tételéért küzd, az ecsetet forgatva pedig a szellemi értékekért.

Azt mondták, nem baj, hogy innentől bele-belenéz a papírjaiba. A tiszta kéz politikáját akarja gyakorolni. A keresztény erkölcs talaján áll. Vissza kell állítani a házasság becsületét! Elődjé a túloldal rossz tanácsadóira hallgatott, gyenge volt, ezért kellett elbuknia. Ő viszont a párt szakértőit gyűjti maga köré. Azért elmondott néhány számadatot, hogy milyen fejlesztésre mit kíván fordítani, de bizony ez a rész legalább olyan csikorogva született meg, mint a pártkorifeusoktól átvett frázisok sora. Sebaj, beszéltek ők éppen eleget. Bevezetőben, vagy zárszavakként, amikor az ellenségképet festették széles vörös ecsetvonásokkal, befeketítve mindent, ami azzal a bizonyos negyven évvel bármiképpen is kapcsolatba volt hozható.

No, mit szoltok hozzá? Jó, jó, nagyon jó. Büszkéek vagyunk rád. Magdaléna azért elősorolta a szomszédasszonyok, a patika közönségének, a piac bevásárlóinak javaslatait. Flóra pedig az ifjúsági sport nagyobb támogatását ajánlotta. (Karcsi mondta — tette volna hozzá, de nem merte.) Tizián lehuppant a pamlagra, kinyújtotta a lábát és élvezte a sikert. — Lépten-nyomon leállítanak az utcán és már előre gratulálnak. Tudjátok, ha nem szólnék egy szót sem, akkor is engem választanának meg. Nézzétek a többit. Labdába sem rúgnak mellettem. (Nana, ha elmúlnak a választások, ők is jönnek a patikába — jegyezte meg Magdaléna.)

— Ti vagytok a nép! — és vette volna a kabátját, hogy megnézzze, mire jutottak a képekkel a Körben, amikor megszólalt a csengő. Egymásra néztek. Gizi? — gondolta a nagyember, s nem vette észre, hogy a név félhangosan csúszott ki a száján. Magdaléna értetlenül nézett rá: — Vártad?

Tizián magyarázat helyett inkább maga ment ajtót nyitni. A küszöbön álló titokzatos alak szemébe húzta széles karimájú kalapját. Így is, sőt így még inkább emlékeztette valakire. Szomszéd, köszönés, lépcsőház... A férfi beljebb lépett és halkán sorolta: terhelő bizonyítékokat találtak ellene. Keréketörök a pályája Tizián úrnak, ha ezek megjelennek a médiában. Eláll ettől, ha Tizián úr lemond, vagy illő támogatást juttat a másik legesélyesebb jelölt kampányára. Mivel kevés az idő, sürgősen várja a választ a helyi lap szerkesztőségébe. — Jó éjszakát — volt képes így elköszönni.

Lemondani? Most? A csúcson? Aljas rágalom minden támadás. Ekkor jutott először eszébe, hogy ha igaz, megnyerték a főnyereményt. Aztán el is felejtette nyomban.

+ + + +

Adakozunk

A szervezők egyre nagyobb léptekkel haladtak előre. A plakátok elkészültek és sok színben virítottak a hirdetőablakon. A terem kiégett villanykörtéit kicserélték, takarító vállalat távolította el a pókhálókat, mosta az ablakokat, lakkozta újra a parkettát. Festeni is kellett volna, de azt Sanyi addig ígérgette, amíg el nem szabotálta.

Különben szépen gyűlt a szponzoroktól a támogatás. Azt persze nem lehetett elvárni tőlük, hogy az „N. N.” jellel bújjanak el a névtelenségbe. Bizony egy évszázadnyi távolba vészett az, amikor még így adományoztak szép célokra a néha nem is gazdag emberek. Most nemcsak ki kellett írni az újságba a nevüket, hanem szent esküvel kellett megfogadni, hogy napjában többször is fülébe súgják a nagyembernek, ki áldozott legutóbb a pemzlis Múzsza oltárán.

Valaki javasolta, hogy ízléses táblán örökítsék meg a névsort, s akasszák a bejárat mellé. Elfogadták. Hátha megnyílik azoknak is a pénztárcájuk, akik eddig feledékenynek látszottak. Hiába, a Festőkör elnöke a közvélemény-kutatók szerint abszolút esélyes a város élén rá váró bársonyszékre.

A teremben, a mennyezet alatt lécs futott végig, arról lelógatott drótokra akasztották a képeket. De milyeneket? Sanyi tartotta magát a még Lajostól eredő véleményhez, hogy Tiziánnak most kisebb gondja is nagyobb annál, minthogy a kereteken belül vizsgálódjon. Egy szót sem fog szólni azért, mert mások alkotásait is beválogatta a jubileumra való tekintettel igen engedékeny zsűri. Ráadásul korszakalkotó ötlete is támadt: meggyőzte Tiziánt, hogy a sokszínűség elfogadásával

adja tanújelét mélységes demokratizmusának. Jó pont a választók szemében, amit szavazatok tucatjaira lehet lefordítani.

A sarokban állt már az asztal, rajta a leporolt lemezjátszó. A zeneiskola igazgatója minden szabadidejét a teremben töltötte. Azt hangoztatta, hogy segíteni akar, valójában a kiakasztott képében gyönyörködött. A képkeretező mester, ahogy meglátta a felfelé kúszó grafikont az újságban, rögtön jelentkezett a keretekkel és nem ragaszkodott ahhoz, hogy valamennyi művét főhelyen lássa viszont. Hozott egy tárlót is, de egyelőre nem volt mit beletenni.

Nyüzsgés, várakozás, izgalom minden mennyiségben. A párt elnöke csettintett: biztos győzelem. Még az olasz kisebbségi önkormányzatra is sikerül legalább száz szavazatot biztosítani. Már kinézte magának az irodahelyiséget, amit majd bérelni fognak. Természetesen felvétette magát a listára, bár olaszul csak annyit vélt tudni: carramba! Feltéve, hogy nem spanyol ez a káromkodás.

Tizián egyre jobban rágódott a titokzatos látogató fenyegetésén. Kezdte zavarni, hogy mindenhol az ő képmása tekint rá. És ennek alapján felismerik, akármerre jár. Lemondott egy látogatást Gizinél, aztán mégis elment (útközben betért egy boltba, s hosszas lelki tusa után vett egy viszonylag olcsóbb likőrt, engesztelésül), de mielőtt csöngetett, megnézte a szomszéd névtábláját. Nem volt ismerős. Persze attól még lehet... Ha csak ez a vád, ezt könnyen kivédi. Festők, kollégák, nem kell mindjárt rosszra gondolni. Elmosolyodott: rosszra?

Nem jelentkezett a szerkesztőségben. Sem akkor, sem később.

+ + +

Ahogy egyre közelebb kerültek a megnyitás napjához, annál többször gondoltak arra a bizonyos lottószelvényre. Különösen Jenő szerette volna tudni, hogy mi történt. Most, hogy Lajos helyett ő vette át a pénzügyek intézését, különösen gyakran járt az eszébe, mennyire egyszerű lenne a dolguk, ha a sarokban nem asztal, hanem pénzeszsák állna.

Az asszony váltig hajtogatta, hogy nem volt azon a szelvényen öt találat, de még kisebb sem. Egyébként férje a nyeretlen szelvényeket össze szokta tépni és eldobja. Hozzátette még, hogy férjének már régen új szemüveget kellett volna vennie. Ezt a megjegyzést nem egészen értették, hiszen mindegyikük saját kezűleg ikszelte be a számot, viszont az is igaz, hogy az öt közül kettő Lajosé volt. Komplikált ügy.

Sajnos Lajossal két értelmes szót sem lehetett beszélni, s az orvosok belátható idő alatt nem reméltek javulást. Hát akkor ennyiben maradunk. Az tény, hogy azon a héten nem volt ötös találat. És ez a döntő, szögezte le újból és újból Jenő. Minden rosszban van valami jó: az estén, amikor öt eltalált számot ünnepeltek, és elrobogott a barátjához, hogy lefoglalja azt a csodaautót, senkit sem talált otthon. Most már hozzáteheti: szerencsére. — Az álom álom maradt — tért napirendre az ügy fölött és tovább számolta a szponzorok adományait, amelyek, fájdalom, nem az övéi.

+ + + +

Pletykák?

Száz éve nem restaurált külvárosi ház, alig pislákoló, búra nélküli lámpa a töredezett beton lépcső fordulójánál. Jó helyen jár? A riporter hitetlenkedve olvasta

az alagsori lakás ajtaján a szobafestő nevét. Nincs mese. Hacsak nem véletlen névazonosság. Becsöngetett.

Az ajtót nyitó középkorú, hajlott hátú férfi valóban Sanyi volt, a Festőkör egyik jubiláló tagja. — Mit tudok én mondani — szerénykedett. Az újságíró azonban ezúttal nem az évfordulóra volt kíváncsi. Előbb megdicsért egy festményt, aztán megkóstolta a házigazda szíves szóval ajánlott borát, mire nekiveselkedett a tárgynak. (Már csak néhány mozaikdarab hiányzik a képhez.) Tudja-e, hogy honnan ered a Kör elnökének a neve? Sanyi vállat vont, ilyesmi sohasem foglalkoztatta. És egyáltalán, miért érdekes?

Azért, mert jelölt az olasz kisebbségi önkormányzat listáján. Valaki bejött a szerkesztőségbe és szóvá tette, Tizián úr sohasem adta tanújelét annak, hogy olasz lenne. Kinyomozta, az apja sem olasz. Sőt.

Sőt. Mi az a sőt? A tollnok titokzatosan mosolygott. Egyre többen hoznak híreket. Az egyik szerint zsidó. Sanyi biztosította, hogy nem. Vetköztek egyszer együtt a fedett uszodában (ő oda többet nem megy, túl sok ott a víz). No jó.

És azt tudja-e az úr, hogy a Kör jubiláló elnöke, a polgármester-jelölt, a „keresztény erkölcs és morál” felkent bajnoka (idézet a szórólapról) szeretőt tart? Sanyinak leesett az álla. És ő még azt hitte magáról, hogy a kocsmá pultjára támaszkodva benn él az élet sűrűjében! Mégsem jut el minden pletyka a füléig? — Pletyka? — ingatta a fejét a vendég, és utolsó cseppig kiürítette poharát.

— Lekötelezne, ha megosztaná velem azt, amit az előbb említett „pletykákról” megtud. Nem kérem ingyen, de kérem mielőbb! — nyújtotta át a névjegyet és távozott.

+ + +

Sanyi percekig állt földbegyökerezett lábbal az ajtóban. Első tiszta és világos gondolata inkább kérdés volt: miért éppen ő? De ha már így van — eszmélt — legalább némi kárpótlás a milliárdos veszteségért. Úgyis indult a Körbe, majd kiszimatolja, amit lehet. A kocsmába csak egy fröccsre tért be, ám fölszedett egy tökéletes rémhírt: mondják, hogy a Kör pénztárosa bezsebelte a másfélmilliárdos főnyereményt, de a Szerencsejáték Rt. a nyerő védelmére nem vallotta be a találatot. Mosolyogva cáfolta a mesét, hiszen Lajos, a pénztáros, magatehetetlenül fekszik a kórházban. Ennek ellenére bogarat ültettek ezzel a fülébe. Mindenki csak Lajosról beszél. És mit tett a felesége? No nem, az a nő olyan buta, hogy erre nem képes. És ha igen, már régen elkottyantotta volna, sőt ki is kürtölte volna az egész városban.

Ő csak a csaposnak mondta el, hogy eltalálták a számokat. Akkor, amikor a második tokajit itták a sikerre. Úgy látszik ez is elég volt ahhoz, hogy körbetipegjen a „kacsa” a városban.

A Körben Jenővel ütközött össze. A rémhírnek ő sem adott hitelt, de az újságíró kérdései erősen elgondolkodtatták. Annál is inkább, mert kiderült, másokat is faggatott az utóbbi napokban. Ez a dolga, vonták meg a vállukat.

Már éppen el akart menni, amikor belépett Gizi. Kornélt kereste. Az biztos, hogy nem Tizián a neve. Látta a személyi igazolványát — ismerte be némi zavarral. Látta? Igen, a lánya beiratkozásakor. Arra viszont nem emlékszik, hogy kettős név volt-e, vagy más. — No, ez is valami — könyvelte el magában Sanyi. — Miért kérdezi? — kutatott tekintetében a tanárnő. Most viszont Sanyi jött zavarba. — Ha mindig mindenki igazat mondana, unalmas lenne az élet — nézett rájuk Jenő.

+ + + +

Időzített bomba

Addig vitatkoztak, hogy mi hová kerüljön, hogy végül a nagy képakasztás az utolsó éjszakára maradt. Nem szokatlan a kiállítások rendezésében. Tizián kiadta az ordret, természetesen minden főhely az övé, sőt ha lehetne, minden hely, aztán elvonult. Hogy hová, ahhoz senkinek semmi köze. Gizi már eleve csak éppen megmutatta magát. Sanyi és Jenő maradtak a színen. A drótok hajlítgatása közben egyezségekre jutottak abban, hogy a főnök körül egyre több a suttogás. — Rész az erős bástyán — idézte a régi jelszót Jenő. Itt az idő a palotaforradalomra — állapította meg a szobafestő és a főnöki kollekció két különösen rossz alkotását beállította az irodába, ott is a fal felé. — Nem vallhatunk szégyent — rögzítette az aranyigazságot, és ivott „még egy” feketét.

+ + +

Nem kezdődött jól a nagy nap. Az éjjel ónos eső esett, s korcsolyapályává változtatta a várost. A háztulajdonosok és portások lelkesebbje már a félhomályban szórni kezdte a sót, az illetékesek pedig csúszkálva elindultak, hogy büntessék a mulasztókat. Ettől azonban még nem lett veszélytelen a közlekedés. Ilyen esetekre harisnyát javasolnak, de hogy néz ki a nejlomba burkolt lakkcipő? Még ott volt a legbiztonságosabb, ahol az öreg cserépkályhákból hamut, vagy fűrészport hinthettek. Mi a jobb: a fehéren kivirágzott cipő, vagy az olvadó kéreg felfröccsent sara?

A kapu mindkét szárnyán plakát, a boltíven fenyőágból girland. A figyelmet felhívták, de bejutni a kapualjából az emeletre attól még nem lehetett. Sehol senki. Mi lesz itt? Sanyi zárta be az ajtót hajnalok hajnalán. Jenő a kapualjban egyre növekvő lelkiismeret-furdalással nézegette a Tűzrendészeti szabályzatot, vagy úgy tett, mintha a lakók névsorát tanulmányozná, hogy kinek mikor kell kivinni a kukákat. (Degeszre tömve sorakoztak a fal mellett: vasárnap délelőtti csendélet.) Csak rá ne szóljon valaki: kit tetszik keresni? Időnként elővette a mobilját, aztán megint csak várt, várt. Tette volna el ő azt a kulcsot!

Végre léptek a háta mögött. A főnök, aktatáskával. Tizián korán vágott neki az aránylag rövid útnak. Magdaléna és Flóra majd csak tizenegyre jönnek. Meghallgatta jegyzője beszámolóját (félő, hogy a képviselő, aki autón érkezik a fővárosból, a jégpáncél miatt késni fog), aztán úgy döntött, hogy fagyoskodás helyett gavallér lesz: elindult Gizi elé. Jenő pedig bekukkantott a kocsmába. Nem találván ott a szobafestőt, átcsúszkált az „ősmagyar” City shopba (friss a hírlap!). — Vajon benne van-e a megnyitó? — lapozott bele a reggeli számba. — Az első oldalt tessék nézni! — figyelmeztette az eladó.

Lelepleződött az erkölcs bajnoka! — harsogott a szalagcím. Talán valamelyik másik jelölt. Nem, nem, alatta: Besúgó volt az öreg Tizián! Az öregről dokumentum, a fiáról fénykép. És nem is egyedül. Ki ez? Csak nem Gizi? Hosszú volt a cikk, összefolytak a betűk. A főnöknek nem szabad megtudnia! Legalább az ünnepség végéig ne. Összehajtogatta az újságot és beerőszakolta a kabátja belső zsebébe. Elmenőben még hallotta, hogy az eladó a következő vevőnek azzal ajánlja a számot, hogy íme már a mi kis városunkat is elárasztotta a mocsok. A szobafestő éppen a kapuhoz ért. Kialvatlanul, vörös szemmel pislogott rá. Neki elmondta.

— Amennyire lehet, késleltessük — javasolta Sanyi. — Az időzített bomba nagyobbat durran — tette hozzá magában, és átvette az összehajtogatott példányt, hogy fönt majd elolvassa.

+ + + +

Finita la commedia

Odakint kisütött a nap. Az még hagyján, hogy latyakossá tette az utakat, de sugarai megbontották a terem diszkrét félhomályát, az egyenletes fényeloszlást, ami annyira fontos, ha az ember élvezni akarja a festményeket. Bizony, hiányoztak a megfelelő függönyök. Ezt az a néhány korán érkező, aki valóban a műalkotásokért jött, meg is jegyezte.

A szobafestő igyekezett úgy elrendezni a képeket és a feliratokat, hogy az egész Kör jubileumán legyen a hangsúly. Tizián az utolsó pillanatban helyezte el a jegyzőkönyveket a tárlóban, hogy kíváncsi kollégái ne lapozhassanak rá a kevésbé dicséretes oldalakra. (Mert voltak bizony olyan kiállítások is, amikor a zsűri minden képét kiszórta.) Hogy az éjszaka mi került a falakra, nem is nagyon nézte. Élt benne egy elképzelés, azt vetítette ki a teremre.

Térült-fordult — kezében a meghívottak listájával —, végül kiállt a lépcsőre, hogy fogadja az érkező illusztris vendégeket. Ez a foglalatosság tökéletesen kielégítette. Megjelent az agytröszt, élén a helyi elnökkel. Várták a nagyembert a pártiroda előtt — magyarázták —, aztán kétségek merültek föl, hogy nem idejött-e. Nem. Pedig hát most ez a megnyitó a súlyponti kérdés.

Bosszúsan tárgyalták egymás között, hogy ideútban megtépdesezt, válogatott szitkokkal telefirkált plakátokról nézett rájuk a jelöltjük. Nézett? Éppen a szemét vakarták ki a huligánok! — Akkor vezess körbe minket Kornél bátyám. Tizián készségesen vállalkozott rá, de ahogy haladtak előre, egyre magasabbra szökött a vérnyomása. No nem csak azért, mert nem figyeltek a szavára. Hiszen itt semmi sincs a helyén! És hol van a két legkedvesebb műve? — Sanyi! A szobafestő kihívóan nézett szembe vele: — Leszakadt az akasztójuk, főnök.

Egyre többen toporogtak a bejárat előtti lábtörlőn. A csend is oszlott: az ismerősök örömmel üdvözölték egymást, a nők elmélyült pillantást vetettek az üvegekről visszaverődő önmagukra. A kevés fogas már roskadozott a kabátoktól, sokan kézben tartották a felöltőjüket. A kiállítók a kancsókat töltötték tele és a hazulról hozott pogácsákat rendezgették tálakra. A zene szólt, voltak, akik meglepődve figyeltek föl a hangfoszlányokra. Már megtelt a terem, a falak előtt lapjával álltak az emberek. Egy-egy óvatos egyensúlyváltáskor meg-meglódultak a képek. Nehézzé vált a levegő.

Még mindig várni kellett. (A képviselő úr jelezte, hogy már közeledik, de csak lépésben képes rá.) Az agytrösztöt leültették volna, de azok is idegesek, türelmetlenek voltak. Rá sem néztek a végre megtalált két képre. — Nem lehet tovább itt-tartani a népet! Nyissad meg, Kornél bátyám!

Még öt perc, jó, még öt perc. Kisebb csoportok fordultak egymás felé, közbül valakinek a kezében újság. Tizián visszahúzódott, hogy még egyszer átolvassa az üdvözlő szavakat, de azért időnként kikukkantott a tömegre. — Az újság, hozzatok egy újságot. Akik észrevették, furcsán mérték végig. Egyre többen és egyre furcsábban. Egy most érkezett odaszólt a szomszédjának: — Az utolsó darabig elfogyott a szám.

Végre felvonult a képviselő és uszálya. Sanyi beterelelte őket az irodába. Szertartásos parolázás. Elérkezett az ünnepélyesnek szánt perc: kinyílt az ajtó, beállt a tárló elé Tizián és a képviselő. Szemben állvány és masina, meg kigyúló és elsötétülő fényszóró, aszerint, hogy ki rúgott bele a drótbá.

A nap egy lassan vándorló sugara végigpásztázta a fejeket és a papírokat. A kör jubiláló elnökének keze remegett. Hangja elcsuklott a meghatottságtól. Meg aztán nem is látta tisztán a betűket.

(A sarokban jól hallhatóan megjegyezte valaki: — A szégyentelen!)

Amikor befejezte, egy-két szolgálékú tenyér csapódott csak össze. A képviselő, ez a szerepléshez szokott férfi, megütközve nézett körül. A pillanatnyi csendben Sanyi a kezébe nyomta az újságot: — A magyarázat, képviselő úr.

Feketén-fehéren benne állt, hogy a keresztény erkölcs bajnoka a szeretője lakásán vesz „nyelvleckéket”, mivel az olasz kisebbséghez semmi köze. Apja neve pedig álnév. Egykori beosztásának követelménye volt. Honnan tudják? Így szerepelt azon a szigorúan bizalmas dokumentumon, amelyet az újság természetesen leközölt.

Nemcsak apjának ment jól a dolga. Haszontalan fia ennek a hátszélnek köszönhetette, hogy megkapta a diplomát, a lakást, s a patikát is. És még egy apró fricska: az öregnek arra is volt gondja, hogy esetről esetre megkörményezze a zsúrit, ugyan már engedjék fel a falra fia akármilyen alkotásait.

Az országgyűlés nagyhatalmú képviselőjének márványba vésendő feje a dühtől előbb vörösre, majd lilára változott, ahogy végigfutotta a cikket. Lecsapta, majd kirohant. A sleppje vitte utána a kabátját. A helyi pártszervezet vezetői feleszméltek, és köszönés nélkül tolták félre az összetöppedő patikust, s robogtak le a lépcsőn. Odalent azonban már csak azt konstatálhatták, hogy nyikorgó farolással a főváros felé gyorsulnak az autók. Tizián semmit sem értett az egészből. Bambán nézett a lába előtt heverő újságra, majd nehézkesen felemelte. Ahogy olvasni kezdte, kiütött sápadó homlokán a veríték. — Rosszul vagy? — kérdezte tőle Magdaléna. — Finita la commedia — jutott eszébe Tiziánnak végre valami olaszul.

A közönség ettől kezdve végképpen nem törődött a művészekkel és a művészzel, hanem az eseményt vitatta meg. Kitódult a teremből, majd hátra sem nézve sietett haza, meghallgatni a déli híreket. Hogy megtudja, mihez tartsa magát.

Egy megátalkodott kölyök nagyot szakított az egyik plakáton, s közben vidáman kacsintott a kijövőkre.

Flóra odaszólt udvarlójához: — Nagyapa megmondta, hogy baj lesz belőle. Emlékszel?

Karcsi lehajolt a széttépett papírért és bedobta a kukába.

+ + + + +